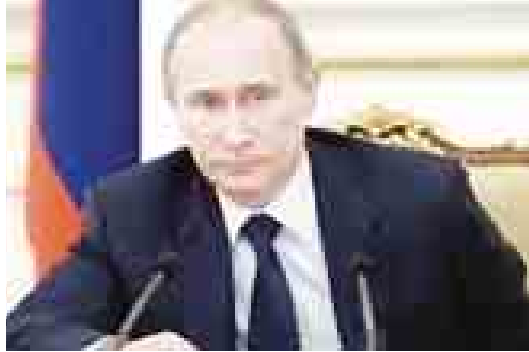

Къырал советни президиумуну жыйылыуу

Юрий КОКОВ:

Импорту алышындырыуга къатышыу Къабарты-Малкъарга производствону ёлчегин кёбейтиуге эм ишчи жерлени къурауга жангы онгла ачады

Тюне Росей Федерацияны Президенти Владимир Путини башчылыгы бла Нижний Тагил шахарда (Свердлов область) Къырал советни президиумуну жыйылыуу болганды. Анда Росей Федерацияны субъектлеринде тыш къыраллы товарланы кесибизде чыгарылганла бла алышдыруу жаны бла къырал политиканы жашауда бардыруу вопросу сюзюлгенди. Аны ишине Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Юрий Кокос да къатышханды.

Жыйылыуу юсюнден айта, Юрий Кокос Къабарты – Малкъарда импорту алышындыруу вопросу магъаналы болганын белгилегенди. Бу жумуш производствону кёбейтиуге эм жангы ишчи жерлени ачууга себеплик этеди.

Сёз эм алгач промышленный предпритияланы юсюнден барады. Аланы асламысы чыгарган продукция тыш къыралланыкыла бийик качествоу конкуренция эталыкыдыла. Бусагъатда республикада импортозамещенияны планына кирген аллай бир неча тюрлюсю чыгарылады. Ала рентген аппаратладыла, кабель продукцияды, алмаз инструментладыла, дарман препаратладыла.

ООО «Фарма Интернейшнал Компания Россия – СНГ» инвестициялы проект хазырлаганды. Ол инфузионный растворланы бла дарманланы чыгарууну кенгертиуге бурулупду. Аны жашауда бардыруу бийик фыйдалы, бюгоннге, европалы стандартлага да келишген фармацевт производствону къурауга онг берликди. Проектни жашауга синдирирге энчи иеликте болган ырыскысы, кредит организацияла да себеп болукдула эмда Промышленностьну айныууну фонду да болушурукду.

КЪМР-ни эл мюлк бёлюмюню уллу онгларты бардыла. Сёз кёгет эм жемиш продукцияны, нартох урлукуну, къанатлы этни эм битим кёгет консерваланы юсюнден барады. Республика бу жаны бла кесин толусунлай жалчытыуга жетишгенди эмда Росейни бирси субъектлерине да

продукциясын тапдырады.

Импорту алышындыруу бла байламлы онгла курортла бла туризм индустрия жаны бла да ачыладыла. Ахыр жыллада Минкавказ эм ОАО «Шимал Кавказы курортлары» бла бирге туризм инфраструктурада бусагъатдагы конкуренцияга чыдамлы мадарла къураула турадыла.

Битеу да биргелей республиканы турист - рекреация комплексини инвестициялы къолайы 14 миллиард сомдан асламырак болады. Къабарты-Малкъарда энгта да бир къауум бийик даражалы проектлени жашауда бардырыуга хазырлайдыла. Ала тамамлансала, конкуренцияга чыдамлы продукцияны производствосун бир неча кереге кёбейтирге онг берилликди.

КЪМР-ни Башчысыны эм Правительствоусуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Къабарты-Малкъар Республиканы илму эм техника жаны бла Къырал саугъала жаны бла Советни Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы 2015 жылда 26 январьда чыгарган 11-УГ номерли Указ бла къабыл кёрюлген къауумуна тюрлениуле кийриуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Къабарты-Малкъар Республиканы илму эм техника жаны бла Къырал саугъала жаны бла Советни Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы 2015 жылда 26 январьда чыгарган «Къабарты-Малкъар Республиканы илму эм техника жаны бла Къырал саугъаларыны юслеринден» 11 - УГ номерли Указга былай тюрлениуле кийириге:

а) Советни къауумуна бу адамланы къошарга: **Альтудов Ю.К.** - Бийик профессионал билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты- Малкъар къырал университет» федерал къырал бюджет учрежденияны ректору

Беккиланы М.Ю. - Гидрометеорология эм тегерекдеги къудуретни тинтиу жаны бла федерал службаны «Бийик - тау геофизика институту» федерал къырал бюджет учрежденияны директору (ыразылыгына кере)

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 19 ноябрь, № 170-УГ.

Ю. КОКОВ.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны БУЙРУГУ

Къутургъан ауруудан ауругъан малла ачыкъланган ахыр кезиуден бери 60 кюн озгъан эмда Дыгульбегей элини бир кесегинде жукъгъан аурууну жайыла барыуун тохтатыу эмда аны жолун кесуу

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 23 ноябрь, №156-РГ

Ю. КОКОВ.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны БУЙРУГУ

Къутургъан ауруудан ауругъан малла ачыкъланган ахыр кезиуден бери 60 кюн озгъан эмда Бахсан районну Куба элини бир кесегинде жукъгъан аурууну жайыла барыуун тохтатыу эмда аны жолун кесуу жаны бла профилактика мадарла толтурулганлары бла байламлы Къабарты-Мал-

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 23 ноябрь, №157-РГ

Ю. КОКОВ.

жаны бла мадарла толтурулганлары бла байламлы Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 16 сентябрьде чыгарылган 120-РГ номерли буйругу кючюн тас этеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 23 ноябрь, №156-РГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны БУЙРУГУ

къар Республиканы Башчысыны «Бахсан районну Куба элини бир кесегинде бир-бир ишлеге чек салыууну (карантин тохтадырууну) юсюнден» 2015 жылда 16 сентябрьде чыгарылган 119-РГ номерли буйругу кючюн тас этеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 23 ноябрь, №157-РГ

Ю. КОКОВ.

Оноу

Машиналагъа, жаяулагъа да чырмау чыкъмазча

Нальчик шахарны жер-жерли администрациясына солгу, байрам кюнледе Лермонтов атлы орамны Ара паркны къатында кесеге бла машинада ётерге неда аны ол тийреде къояргъа бек къыйын болганыны юсюнден айтып, кёпле тарыгыула жазадыла. Бу кемчиликни тамыры аллай кюнледе алайлада аслам той машинала жыйылганларындыды. Алай бла, проблеманы кетерип умутда администрация тийишли оноу этгенди. Энди ол жолну Шогенцуков атлы орамдан ЗАГС-ха дер кесеге иги да кенгертилликди. Бу иш алгъаракъда Парковая орамда этилгенча тамамланы-

рыкъды. Башхача айтханда, машинада ары бла бери чырмаусуз жюрюрча жол эки тенгге юлешинирикди. Арасында уа тюрлю-тюрлю юлкюле орнатылган къыртыш къураллыкды. Орамны хар жаныны кенглиги жети метр болукду. Жауу юрюнгелени жолчугун да плитка салып тапландырыуга умут барды. Бу мадарны хайыры бла къошак халда улоула турурча энгта да 80 жер къураллыкды. Шёндю этилип башланган мадарладан бири - парк башланган жерде эски хунаны кетериудю. Администрацияны архитектура эм шахар къурулуш департаментини

специалистлери айтханга кёре, ол конструкцияны не архитектура, не тарых жаны бла артыкъ магъанасы жокъду. Хуна ташладан эрте къаланган эди. Анга ремонт этгенден хайыр жокъду, башында орналган тюрлю-тюрлю сурат сыфатла уа артада паркны тийресинде хайырланыллыкдыла. - Сагъынылган (Парковая) орамда болган тюрлениулеге хар ким да ыразыды. Бу тийреде да биз аллай мадар этерге кюреширикбиз, ол ариу, къоркъуусузулу жер болурча, - деп чертгенди сагъынылган департаментде. **Бизни корр.**

Тюбешу

Тюрлю-тюрлю проектлени бардырыуга умутлудула

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентинде аны башчысыны орунбасары Жанатайлы Салим «Архыз 24» телеканалны делегациясы бла тюбешу болукду. Жыйылыуга Парламентни Культура, граждандар жамуатны институтларын айнытуу эм СМИ комитетини таматасы Борис Паштов бла «Нальчик» телекомпанияны башчысы Владимир Вороков къатышхандыла, деп билдиргенди Парламентни пресс-службасындан. Жанатайлы Салим къонакы-

лага Парламентни Председатели Татьяна Егорованы атындан салам бергенди. Ол кеси да командировкада болганы себепли бу тюбешуге къатышырга онг болмаганын билдиргенди. «Мен бек суюп танышырыкъ эдим Къабарты-Малкъарны законла чыгарыуучу органыны башчысы болган биринчи тишируу бла. Ол бу къуллукъга салыннганын эшиттенимде, республика ючюн къууанган эдим. Оноуну тюзге сайма, - дегенди «Архыз 24» телеканалны директору Анна Казакова.

Парламентни башчысыны орунбасары бу телеканал кеп жанлары бла алыч болганын чертип, аны ишине, борчларыны, умутларыны юсюнден соруула бергенди. Къонакыла айтханга кёре, канал республикада, къошну регионлада болган затланы юсюнден билдире чыгарыуучу органыны башчысы болган биринчи тишируу бла. Ол бу къуллукъга салыннганын эшиттенимде, республика ючюн къууанган эдим. Оноуну тюзге сайма, - дегенди «Архыз 24» телеканалны директору Анна Казакова.

суюнгелерин да билдиргенди ала. Тийишли байламлыкъла къуурауга, коллегаларыны сынауу бла шагъырейленирге онг чыкъганын да энчи чертгенди. «Шимал - Кавказ телеканалла бир-бирлеринден кеп затлагъа юйренирге болукдула. Былай тюбешулену юсю бла кеп тюрлю проектлени жашауда бирге бардырыуга жарарыкъды», - деп белгилегенди Анна Казакова. **Басмага УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.**

ТЁГЕРЕК СТОЛ

Бир бирни байыкъландырууну ахшы амалы

Бу кюнледе Долинскде ОРТК «Нальчик» телеканалны жыйылыула бардырыуучу залында тюбешу болганды. Аны ишине КЪМР-де Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетни председатели орунбасары Къонакылы Хасан, комитетни бёлюмюню баш специалисти Холаланы Тамерлан, ГТРК «Кабардино - Балкария» компанияны таматасы Руслан Фиров, «КБР-1» телекомпанияны директору Аслан Карданов, Шимал Кавказда Асламлы информация органыны ассоциацияны президиумуну члени, «Кабардино-Балкарская правда» газетни баш редактору Арсен Булатов, республиканы журналистлери да къатышхандыла.

«Архыз 24» телеканалдан а директор Анна Казакова, продюсер, информация службаны редактору Андрей Пашенко, корреспондент Аджиланы Расул, оператор Руслан Харченко келгенди. Тюбешуно ача, ОРТК «Нальчик» телекомпанияны башчысы Владимир Вороков журналистлени къонакыла бла танышдырганды. - Къарачай-Черкес Республикадан келген къошнуларыбыз бла бу былай тюрлю биринчи тюбешуобюздю. Ала мында турган бир неча кюнню ичинде «тёгерек столланы» ишлерине къатышырыкъдыла, Къабарты-Малкъарны телеканалларыны

башчылары бла тюбеширдикле. Бу жыйылыуу шагъырейленуу халны жюрютеди, - дегенди Владимир Халидович. Андан сора да, къонакылы жолучулукларыны хыйсабын билдире, ол былай айтханды: «Озгъан жыл Шимал Кавказда басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла ассоциацияны кезиулю жыйылыуу бола эди. Анда хар бирибиз да ишибизни

юсюнден сёлеше, аны бютюн тап этерча мадарланы юсюнден вопросну кётюрген эдик. «Архыз 24» телеканалны таматасы Анна Казакова уа тюбешейик да, бир - бирибизни сынамыбызга къарайыкъ, деген оюмун билдирген эди. Бюгонню жолугуу да ол акъылны эсебиди», - дегенди. **Ахыры 2-чи бетдеди.**

Билдирюу

2015 жылны 30 ноябринде Къырал концерт залда 11.00 сагъатда Къабарты – Малкъар Республиканы жазыуучуларыны съезди боллукду. Делегатланы регистрациясы **10.00 сагъатда** башланарыкъды. **КЪМР-ни Жазыуучуларыны союзуна правлени.**

Жазылыуу - 2016

«Заман» - сизни газетигизди

Хурметли жамауат!
• Сиз ана тилигизни сие эсегиз;
• сиз өз халкъыгызыны адамы болганыгызыны дайым сезгенлей турургъа излей эсегиз;
• сиз малкъарлыланы тарыхларыны, культураларыны, төрелерини эмда адетлерини, аланы бюгонню жашауларыны, жетишимлерини эм проблемаларыны юсюнден кёбюрек билдирге итине эсегиз –
«ЗАМАН» ГАЗЕТЕ ЖАЗЫЛЫГЫЗ.
Аны бетлеринде сиз кеп сейирлик материалла табарыкъсыз, ол хар юйюрге да керек болганына тюшюнюрюксюз.
«Заман» газетни редколлегиясы.
Бизни индексбиз - 51532

Бир бирни байкъландырыу ахшы амалы

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Проектни кереклигин эмда хайырлыгын Руслан Фиров, Аслан Карданов да чертгендиле. Къонакъланы Хасан а комитетни председатели Людмила Казанчева келгенле бла тубешип, эки жанлы келишимлеге да къол салынырыгын билдиргенди.

-Бизни делегацияны къауумуна,- дегенди Анна Станиславовна, - кесигиз кѳргендикен, техника жанлы эм чыгъармачылык иш бла юрешлене киргендиле. Шимал Кавказда бу жаны бла ишленгенли бир бирден юй-ренирча, алчы сынауларындан юлюш этерча онглары бардыла. Быллай тубешиуле бизге, регионда ишленген журналистле бла танышып, андан ары шухѳлѳк жюрютюуден сора да, коллегаларыбызны сынамылары бла шагъарейленирге, кеси кѳзюбюз бла башха коллективлени къурау

эмда чыгъармачылык хунерлерин кѳрѳрге себегдиле. «Архыз 24» программаларын россейли эм «Триколор ТВ», «НТВ+» эмда «Ростелеком» цифровый телевиденияны операторлары кѳргѳзтедиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. Суратланы автор алгъанды.

Жамауат палатаны ючюнчю къауумуна айырыуланы экинчи кезиуѳ ѳтгенди

Айырыу бюллетеньлеге битеуроссей, регионла аралы эмда регион жамауат биригуледен 34 кандидатны аты жазылганды. «Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны юсюнден» законга тийишлиликде жа-

шыртын къол кѳтѳрюу бла аладан онсегиз адам органны ючюнчю къауумуна киргендиле. Палатаны башчысы Хазратали Бердов ала коллегаларыны ишлерин андан ары жетишимли бардырыларына, Къабарты-Малкъарда

граждан обществону айнытыуу жангы амалларын табарларына ышаннганын билдиргенди. Жамауат палатаны членлерине жер-жерли жамауат биригуледен кандидатланы декабрьда палатаны 36 члени сайларыкъдыла.

Битеуроссей жамауат биригулен республикада бѳлюмлеринден, регионла аралы эмда регион жамауат биригуледен Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны ючюнчю къауумуна айырылган келечилерини тизмеси

№ п/п	Жамауат организацияны аты	Ф.И.О.
1.	Кабардино-Балкарская общественная организация «Алан»	Абшаланы Тахирни жашы Магомет
2.	Детско-юношеское культурно-благотворительное общество «Нальцук»	Ашибокова Дамира Арсеновна
3.	Союз журналистов КБР	Булатов Арсен Хабижевич
4.	Кабардино-Балкарский общественный фонд культуры	Дадашев Агабаба Айдын оглы
5.	Кабардино-Балкарское общественное движение «Координационный совет адыгских общественных объединений»	Калмыков Жилияби Адальбиевич
6.	Кабардино-Балкарский общественный фонд культуры	Канунников Анатолий Данилович
7.	Кабардино-Балкарская общественная организация «Алан»	Къараланы Шарабудинни жашы Расул
8.	КБРО ООО «Ассоциация женщин-предпринимателей России»	Котлярова Мария Абрамовна
9.	Ассоциация «Совет муниципальных образований КБР»	Маслов Николай Александрович
10.	Республиканская общественная организация «Союз промышленников и предпринимателей КБР»	Машуков Хасанби Хамидович
11.	КБРО ООО «Всероссийское общество автомобилистов»	Павленко Владимир Порфирьевич
12.	КБРО ООО «Союз композиторов России»	Темирканов Борис Хатуевич
13.	Союз пенсионеров КБР	Тхазапжиев Мурат Тулевич
14.	Кабардино-Балкарская республиканская общественная организация «Адыг Хасэ»	Хафиц Мухамед Мусабиевич
15.	Кабардино-Балкарская республиканская организация профсоюза работников автотранспорта и дорожного хозяйства	Хоконов Мурат Хазреталиевич
16.	КБРО Общероссийской общественной организации «Ассоциация юристов России»	Целоусова Ануса Азаматовна
17.	Кабардино-Балкарская республиканская организация профсоюза работников здравоохранения РФ	Шарданов Нодар Абуевич
18.	КБРО ветеранов (пенсионеров) войны, труда, Вооруженных Сил и правоохранительных органов	Шихабахов Мухамед Хабасович

Конференция

Белгили хирург Валерий Егиевни мастер-класслары

30 ноябрьден 1 декабрьге дерин Нальчикде «Современные подходы к лечению грыж брюшной стенки» деген илму-практика конференция бардырыллыкды. Аны чеклеринде Россейни Хирургларыны обществосуну члени, РУДН-ни хирургия бла онкология кафедрасыны таматасы, медицина илмуланы доктору, профессор Валерий Егиев лекция окурукду эм мастер-классла бардырыллыкды. Профессоргъа

Москвада биринчи номерли клиника больницаны Герниоцентри таматасы, медицина илмуланы кандидаты Сердар Кулиев болушурукду. Мастер-классны чеклеринде Нарткъала шахарны ара клиника больницасында операцияны къалай бардырылганыны видео бла тюзюнлей эфирде кѳрѳп турургъа онг болурукду. Ахырында бу ишге къатышханлагъа шагъатлык къагъытла берилдикдиле.

Конференцияны КъМР-ни Сауукъ сакълау министерствоосу, Россейни хирургларыны обществосу эм Нарткъала шахарны ара клиника больницасы къурайдыла. Анга Ростелеком да билеклик этеди. Жыйылыу Нальчикде Али Шогенцуков атлы Къабарты къырал драма театрыны мекамбарда болурукду. Адреси: **Нальчик шахар, Шогенцуков атлы орам, 2. Бизни корр.**

КОНКУРС

Эм игиле сайланырыкъдыла

Нальчикде бизнес-инкубаторда (Циолковский атлы орам, 7) 28 ноябрьде чач къыркъган усталыкъдан, декоративный косметикадан бла тырнакъланы дизайнларындан Россейни чемпионаны айырыу туру бардырыллыкды. Майданда ол кюнде «Ариулукну бла сауулукну дунясы - Кавказ» деген ат бла кѳрмюч да болурукду.

Огъарыда сагъынылган конкурсха чач къыркъуучула, визажистле, стилистле, тырнакъ сервисни усталары, имиджмейкерле къатышырыкъдыла. Ала уа бери Пятигорскдан, Кисловодскдан, Ставропольдан, Волгограддан, Дондагъы Ростовдан, Къарачай-Черкесден, Чеченден, Ингушетиядан, Дагъыстандан эм бирси республикаладан да келидикдиле. Россейни чемпионатыны ай-

усталарыны чыгъармачылык жаны бла бийикликге жетер онгларындан бириди. Анга къатышыу, андан сора да, жашлагъа бла къызлагъа СКФО-ну бек иги салонларына ишге кирге эркинликни бередиди. Аны бла бирге уа ала Россейни жыйымдыкъ командасына да къошуладыла. Аны санында, халкъла аралы чемпионатлагъа къатышып, усталыкларын ачыкълар онг табадыла. Конкурсну Россейни чач къыркъуучуларыны бла косметологларыны союзу, Ариулукну академиясы VIVID CONVERSION къурагандыла. **Бизни корр.**

Байрам

Аналагъа хурмет эте

Ананы кюнѳюно аллында Нальчикде Адамланы социальный жаны бла жумушларын жалчытхан ара, КъМР-ни Урунуу, иш бла жалчытыу эмда социальный къоруулау министрствоосу, шахарны Урунуу, урунуу, Саууланган

кючлени эмда право нызамны сакълауучу органланы ветеранларыны совети Пачев атлы орамда орналган библиотекта бла бирге байрам къураырыкъдыла. Анга «Бу жылда эм иги ана» деген конкурсха къатышханла

чакъырылгандыла. Байрамны кезиуѳнде анда хорлагъанланы сауыгаларыкъдыла. Бу иш **27 ноябрьде 15.00 сагъатда** Къырал концерт залда бардырыллыкды. **Бизни корр.**

ЮБИЛЕЙ

«Башлагъан затымы терк бошап, башха ишни къолгъа алыргъа итинеме»

Белгили тюрколог, Халкъла аралы тюрк академияны академиги, филология илмуланы доктору, профессор Гузеланы Магометни жашы **Жамаланы** вузда окуп башлагъанчы окуна таныгъанма. Бизни школузугъа КъМКЪУ-ну малкъар бѳлюмю жиберген ишлени толтуруу келгенде, олимпиадалада да кѳре турганма. Курсузбуз университетни бошагъанлы быйыл жыйырма жыл толду. Болсада бизге билим берген, окутхан, ѳз сабилеринече кѳз-къулак болгъанланы унутмайбыз, алагъа хурметибиз улду. **Жамал Магомедовичи** уа бизге къыйыны энчиди. Къыйсыбыз къалай жетишгенибизге ол бек къыйгыргъанды. **Жуелен «бешле»** алсала окуна, ол аланы нек салгъанын аныглатмай къыймаз эди. **Ма аны ючюндѳ сефир эди аны дерсинде иги окугъан.**

Бу кюнде хурметли устазыбыз кесини 75-жыллыкъ юбилейин белгилейди. Биз, аны студентлери, кандидатлары, докторлары, барыбыз да аны алгышлай, мындан ары да сауукъ-эсенлик, узакъ ѳмюр, сойген ишинде жангы жетишимле тежейбиз. Ол, тюркологияда бек биринчи болуп, филологияны бла сѳз къурауу семантика тюрлюсюн тинтгенди. Сѳзлюкчени жарашдырыу теориясына уа доктор диссертациясын жоралагъанды. КъМКЪУ-да, педагогика колледжде да жашланы бла къызланы къарачай-малкъар тилни жашырыллыкларына юйретгенлей келгенди. Илмуланы тѳрт докторун бла онбеш кандидаттын хазырлагъанды. Къабарты-Малкъар Илму-излем гуманитар институтха 1972 жылда келип, бюгюнлюкде аны къарачай-малкъар филология бѳлюмюне таматалыкъ этеди.

Эки китабы – «Семантический способ словообразования в тюркских языках» эм «Актуальные проблемы фонологии карачаево-балкарского языка» - ючюн Россейни Къырал илму фондундан грантлагъа тийишли болгъанды. Ол санап-саны болмагъан илму статьялары, эки улту монографияны, тюрло-тюрлю сѳзлюклерибизни, дерсликлерибизни (ол санда педколледжге бла вузлагъа) да авторду.

Гузе улуну, жаланда къарачай-малкъар тил илму аныгытыуа угъай, саулайда тюркологиягъа салгъан къыйыны улду, ѳлчемсизди. Нек дегенде анда алыкъа тинтилмеген, башхасы базымалгъан темала бла ол биринчи болуп ишленгенди. Биз, анга тубеп, бир къауум соруугъа жууап беририн изленгенди.

-Жамал Магомедович, сѳзлюкге къурау жаны бла сизни сынамыгъыз бек улду. Шѳндѳ тилибизни сакълауу, аныгъыну юсюнден кѳп айтылганын барыбыз да билебиз. Алимле этимология сѳзлюкге керекдиле, дейдиле. Айхай да, бу тема сейриди: сѳз къайдан келгенди, аны биринчи магъанасы дегенча. Быллай киталпа кереклиси шартды. Алай этимология сѳзлюк тилни сакъланыууна алай бир себеп болуп къалалыкъмыды?

Ондан солгъа: Улакъланы Махти, Гузеланы Жамал, Хасан Думанов, Хангери Баков.

-Бу оюмну мен да тюзге санайма. Къыйсы миллетте да керекли ишди ол. Алай а аны этген тынч болуукъ туюлду. Нек дегенде этимология – ол сѳзю тарыхыды. Бизде уа бу жаны бла ишлерибиз бек аздыла. Аны бла юрешгенлерибиз жокъдула. Алыкъа базымалмагъанбыз. Сора бирсиледе барды да, бизде да болсун деп алып кѳчѳрѳп къойгъанмын мен огъурламайма. Хар иш да башындан аягъына дери тийишли этилирге керекди.

Тизмеге кийрилерге керекдиле. Бу сѳзлюкге да ол сылтауу туптуп, онг болса, келир жыл басмаларгъа дейдиле. Китапны илму магъанасын айтсакъ, быллай иш алыкъа тюркологияда этилмегенди. Орфоэпийадан биринчи сѳзлюкдо. Аны себепли басмалсан, школчулагъа, студентлеге, филологланы барысына да себеби болурукду.

Бу сейир темады. Аны бла бирге уа даулашлыды. Сѳз ючюн, биз **къаймакъ, бармакъ** деген сѳзлени окуна алсакъ, аланы тарыхларыны юсюнден эрттенден ингирге дерин даулашаргъа болурукду. **Макъ** деген кесеклери жалгъау болгъанын билебиз, **къай** неда **бар** деген кесеклери уа кеслери алларына сѳзюмюде, эм алгана нени белгилегендиле дегенча кѳп соруулагъа жууапла табаргъа керекди.

-Айхай да, къыйсы тилде да болсун, сѳзлюк миллетни хазнасыды, байлыгъыды. 1989 жылда басмаланган «Къарачай-малкъар орус сѳзлюкю» юсюнден айтхайыкъ. Бизге, басма органлада ишленгенле, ол таза да болушукъду, себепликиди. Алай, сиз билесиз аны кемчиликлери неде болгъанын. Шѳндѳю алада тохтай турмайыкъ. Аны жангыртуу юсюнден сорлукъ эдим. Биз билгендикен, ол сизни 2013-2017 жыллада планыгъыздады. Бармыдыла шѳндѳ торлениуле бу китап бла байламлы?

Болсада къыйынды деп турмай, анга материалла жыйып башлагъанбыз. Нек дегенде быллай сѳзлюк бизде да басмаланыргъа тийишлиди. Жаланда ол ишни бардырырча профессионалларыбыз болургъа керекдиле ансы.

-Сиз орфоэпиягъа (тоз сѳлешуе) орфографиядан (тоз жазуу) кем магъана берме-нигизни, бу теманы бек багъалагъаныгъызны, энчи кѳргенигизни да билеме. Мындан алгъа ушагыбызда алай сѳзлюк хазырлар мура-тыгъыз болгъанын билдирген эдигиз.

-Кертиди, тоз сѳлешуега халатсыз жазыудан кем эс бурмайма. Ол адамны тилин билгенин, анга къыйгыргъанын да кѳргѳзтеди. Орфография бизге къалай керек эсе да, орфоэпия да тоз ма алай керекди. Сѳзлюкню юсюнден айтхан заманда, аны озгъан жылда окуна хазырлап бошагъанма. Алай ол алыкъа басмаланмай турады. Аны сылтауу уа недеди десегиз, ол бизни институтну планына кирмеген эди. Анда болмаса уа, алай китапны зарфха уругъа ырыкъюду жокъду деп тохтадыла. Планда туюлду деп, тилибизге керекли зат бла юрешмей да къалай тургун?

Алай энди тил илмубуз да иги аныгында, аны да торлендирсек, тийишли жумуш болурукду. Хар жаны бла да тогу этерге дейбиз китапны. Сѳз ючюн, регионализмлени Малкъарда, Къарачайда да жюрютѳлген торлолерин-тоиолдо, толдѳю-эксин да салабыз. Аны, башхача айтханда уа, сѳзлюкню къурауу тоз теориясы да алайды. Ишибиз бу китап бла байламлы

ГРЕК-РИМ ТЮРЛУШУ

Иван Поддубныйни Гран-приине хазырланадыла

Олимпиада оюнланы эки кере призѳру, Европаны бла дуняны чемпиону, СССР-ни сыйлы тренери Николай Яковенкону хурметни жораланып, Азов шахарда грек-рим тушуудан тѳрели Битеуроссей турнир бардырылганды. Анга Ростов областъдан, Краснодар крайдан эм Север Кавказны республикаларындан жаш спортчула къатышхандыла. Аланы араларында Элбрѳс райондан Боташыланы Элдар бла Башийланы Махмуд да тутушхандыла. Биринчи 80 килограмм аурурукда - «алтын», экинчи уа 85 килограммда доммакъ майдаллагъа тийишли болгъандыла. Хорлагъанлагъа Олимпиада оюнланы чемпиону Вартерес Самургашев бла башха белгили гѳжефле кубокла, майдалла, грамотала эм ахча саугъала да бергендиле. Спортчуланы тренер Этезланы Хусейин юйретеди. Ала шѳндѳ Минги тауу тийресинде Иван Поддубныйни Гран-приине хазырлана турадыла. Ол быйыл да, башха жылда-да, Тюменде январь айда бардырыллыкды. **Анатолий ТЕМИРОВ.**

ТАПЛЫКЪ

Кѳп ведомстволаны жумушларын - бир жерде

Къабарты-Малкъарны къырал эм муниципал жумушланы тамамлау жаны бла кѳп функциялы арасы (МФЦ) хар кюн сайын беш жюз чакълы адамны жумушларын жалчытады. Бу учреждение ишлеп башлагъанлы тѳрт жыл болады. Анда хайырланган «бир терезе» деген амал адамлагъа, тюрло-тюрлю ведомстволаргъа барып айланмай, керек документни неда башха жумушну мында, бир жерде, хакъсыз тамамларгъа онг бередиди. Нальчик шахарны администрациясы берген 59 жумушла да ол тизмеге киредиле, деп билдиредиле андан. Ол санда «къурулушну бардырыргъа эркинлик беру», «жерге къурулуш планы беру», «сабий садиклеге заявлениланы алыу» эм башхала. Дагъыда МФЦ-да онтѳрт тюрлю справкала бериледиле. Бу тизмеге юйорно къауумуну, ишчи стажы болгъаныны, анга шагъат китапчыкны юсюнден справкала да киредиле.

районлада да къураллыкдыла ала. Ол а анда жашагъанлагъа иги себеплик этериги баямды. МФЦ-ны адамлары дагъыда республиканы битеу элдеринде жер-жерли администрациялада ишледиле. Сагъынылган жумушланы Нальчикге неда район аралагъа барып айланмай, алагъа тубеп, алай тамамларгъа болурукду.

Быйыл учрежденигъа келгенлени 50 мингден аслам жумушлары жалчытылганды. Башхасы жокъду, адам шахардамы жашайды огъесе районда - аны ишине тынгылы къаралады, эбине жетиредиле. Алай дагъыда арада жаланда ол кѳрмюмюдѳ кѳбейтуе бѳлюнеди деген тоз болуукъ туюлду, мында ишни кавествосун игилендируге дайым да къыйгырадыла. Анга адамла кеслери да себеплик этерге болуукъдула. Ары келип неда **www.mfc.kbr.rf** сайтха кирип, «хайырлануучуну анкетасында энчи оюмгъузуни билдирге жарайды. Интернет сайта дагъыда анда берилген битеу жумушланы тизмеси бла эмда аланы тамамлау административ регламентле бла шагъарейленирге онг барды. МФЦ-ны республиканы тийресинде бѳлюмлери къыйсы кюнде эмда къалай ишленгенлери да айтылады анда. Бюгюнлюкде учрежденияны сегиз бѳлюмю ишлейди. Жууукъ заманлада Терк, Урван эм Лескен

Айтханымча, китап жарашдырыу бош иш туюлду. Сѳзлюк тийишли даражада болурча, аны хазырлагъаны ол жаны бла билими анга кѳре болургъа керекди.

Басмагъа УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.